

UNIVERZITA
PAVLA JOZEFA ŠAFÁRIKA
V KOŠICIACH

Financované
Európskou úniou
NextGenerationEU

PLÁN [OBNOVY]

MINISTERSTVO
INVESTÍCIÍ, REGIONÁLNEHO ROZVOJA
A INFORMATIZÁCIE
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

METODOLOGICKÉ RÁMCE MONITORINGU INFORMAČNÉHO PROSTREDIA A METÓDY ANALÝZY

OD DÁT K POZNANIU

- monitoring generuje obrovské množstvo dát
- kľúčom je ich spracovanie metodologicky ukotvenou analýzou
- cieľ: odhaľovať vzorce, trendy a mocenské mechanizmy v komunikácii

OBSAHOVÁ ANALÝZA

- **Klasická metóda (Berelson, 1952; Krippendorff, 2019).**
- Kvantitatívny prístup – počítanie slov, tém, frekvencií.
- Postup: definovanie kódovacích kategórií → aplikácia na vzorku → štatistická interpretácia.
- **Príklad:** koľkokrát sa v spravodajstve spomína „migrácia“ v bezpečnostnom vs. humanitárnom kontexte.
- **Výhody:** systematickosť, porovnateľnosť, transparentnosť.
- **Limity:** redukcia významov, strácajú sa jemné nuansy diskurzu.

DISKURZÍVNA ANALÝZA

- Inšpirovaná prácami Foucaulta (1972), Fairclougha (1995).
- Kvalitatívny prístup – skúma **ako** sú témy rámcované a aké významy nesú.
- Sleduje metaforu, jazykové stratégie, polarizácie („my vs. oni“).
- **Príklad:** migrácia ako „bezpečnostná hrozba“ vs. „humanitárna výzva“.
- **Výhody:** odhaľuje mocenské vzťahy a ideologické pozadie komunikácie.
- **Limity:** subjektivita, náročnosť na interpretáciu.

SIETĚOVÁ ANALÝZA

- Pôvodne v sociológii, neskôr aplikovaná na online komunikáciu (Wasserman & Faust, 1994).
- Skúma šírenie informácií, prepojenia aktérov, identifikuje centrá vplyvu.
- Využíva grafovú teóriu – uzly (aktéri) a hrany (prepojenia).
- **Príklad:** kto na Twitteri najviac šíri naratívy o NATO alebo EÚ.
- **Výhody:** ukazuje dynamiku informačných tokov.
- **Limity:** závislá na dostupnosti a kvalite dát.

TRIANGULÁCIA METÓD

- Najlepšie výsledky dáva kombinácia prístupov:
 - obsahová = **čo** sa hovorí,
 - diskurzívna = **ako** sa hovorí,
 - sieťová = **kto** to hovorí a **ako sa to šíri**.
- **Príklad:** pri skúmaní dezinformačnej kampane:
 - obsahová zistí dominantné témy,
 - diskurzívna odhalí rámce (napr. „obrana tradičných hodnôt“),
 - sieťová určí, kto tieto rámce šíri a prepája.

PREZENTÁCIA VÝSTUPOV

- **Reporty:** textové správy s dátami a interpretáciou.
- **Vizualizácie:** grafy, heatmaps, word clouds, sieťové mapy (Gephi).
- **Infografiky:** rýchla komunikácia výsledkov pre verejnosť a stakeholderov.
- **Case studies:** detailné prípadové analýzy (napr. konkrétna dezinformačná kampaň).
- **Storytelling:** analytik musí vedieť výsledky „odrozprávať“ → jasné posolstvo.

Dostanete vzorku 20 článkov a rozdelíte sa do nasledujúcich skupín:

- obsahová skupina: identifikuje témy, spočíta ich výskyt
- diskurzívna skupina: skúma jazykové rámce
- sieťová skupina: mapuje, ktoré médiá citujú tie isté zdroje
- spoločná reflexia: aké rozdielne poznatky vznikajú

Financované
Európskou úniou
NextGenerationEU

PLÁN [OBNOVY]

MINISTERSTVO
INVESTÍCIÍ, REGIONÁLNEHO ROZVOJA
A INFORMATIZÁCIE
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

DÁTOVÁ EXPLÓZIA VS. POZNANIE

- V informačnej spoločnosti sme obklopení **masívnym objemom dát** (Castells, 2009).
- Dáta samotné nemajú hodnotu, pokiaľ nie sú správne **usporiadané, interpretované a prepojené**.
- **Raw data ≠ insights.**

Financované
Európskou úniou
NextGenerationEU

PLÁN [OBNOVY]

MINISTERSTVO
INVESTÍCIÍ, REGIONÁLNEHO ROZVOJA
A INFORMATIZÁCIE
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

HIERARCHIA DIKW

- **Dáta:** nespracované fakty (číselné hodnoty, textové vstupy, kliknutia, hashtagy).
- **Informácie:** dáta usporiadané do štruktúr (grafy, frekvencie, časové rady).
- **Poznanie:** interpretácia informácií v kontexte – porozumenie vzťahom a príčinám.
- **Múdrosť:** aplikácia poznania pri rozhodovaní a predvídaní budúcnosti (Rowley, 2007).

Financované
Európskou úniou
NextGenerationEU

PLÁN [OBNOVY]

MINISTERSTVO
INVESTÍCIÍ, REGIONÁLNEHO ROZVOJA
A INFORMATIZÁCIE
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

PREČO JE TENTO PROCES DÔLEŽITÝ?

- **Prevencia informačného zahltenia (information overload).**
 - Bez metodickej analýzy sa dáta stávajú chaotickým šumom.
- **Rozhodovanie v politike a bezpečnosti.**
 - Správne interpretované dáta umožňujú politikom či analytikom konať na základe dôkazov, nie dojmov.
- **Odhalenie trendov a naratívov.**
 - Dáta ukazujú, čo sa hovorí; poznanie vysvetľuje, *prečo a s akým účinkom*.
- **Budovanie odolnosti spoločnosti.**
 - Porozumenie mechanizmom šírenia dezinformácií → lepšia schopnosť reagovať.

RIZIKÁ A VÝZVY

- **Chybné kategorizácie:** ak sú dáta zle kódované, interpretácia je skreslená.
- **Nadinterpretácia:** hľadanie významov, ktoré dáta nepotvrdzujú.
- **Politizácia analýzy:** výstupy môžu byť použité na potvrdenie existujúcich názorov (confirmation bias na úrovni inštitúcií).

ANALYTIK AKO „TLMOČNÍK“

- Úlohou analytika je **prekladať** **dáta do zrozumiteľného jazyka** pre politických a spoločenských aktérov.
- Vyžaduje to kombináciu:
 - metodologických zručností,
 - teoretického rámca,
 - schopnosti prezentovať výsledky jasne (storytelling).

AMERICKÉ PREZIDENTSKÉ VOĽBY 2016 – FACEBOOK A CAMBRIDGE ANALYTICA

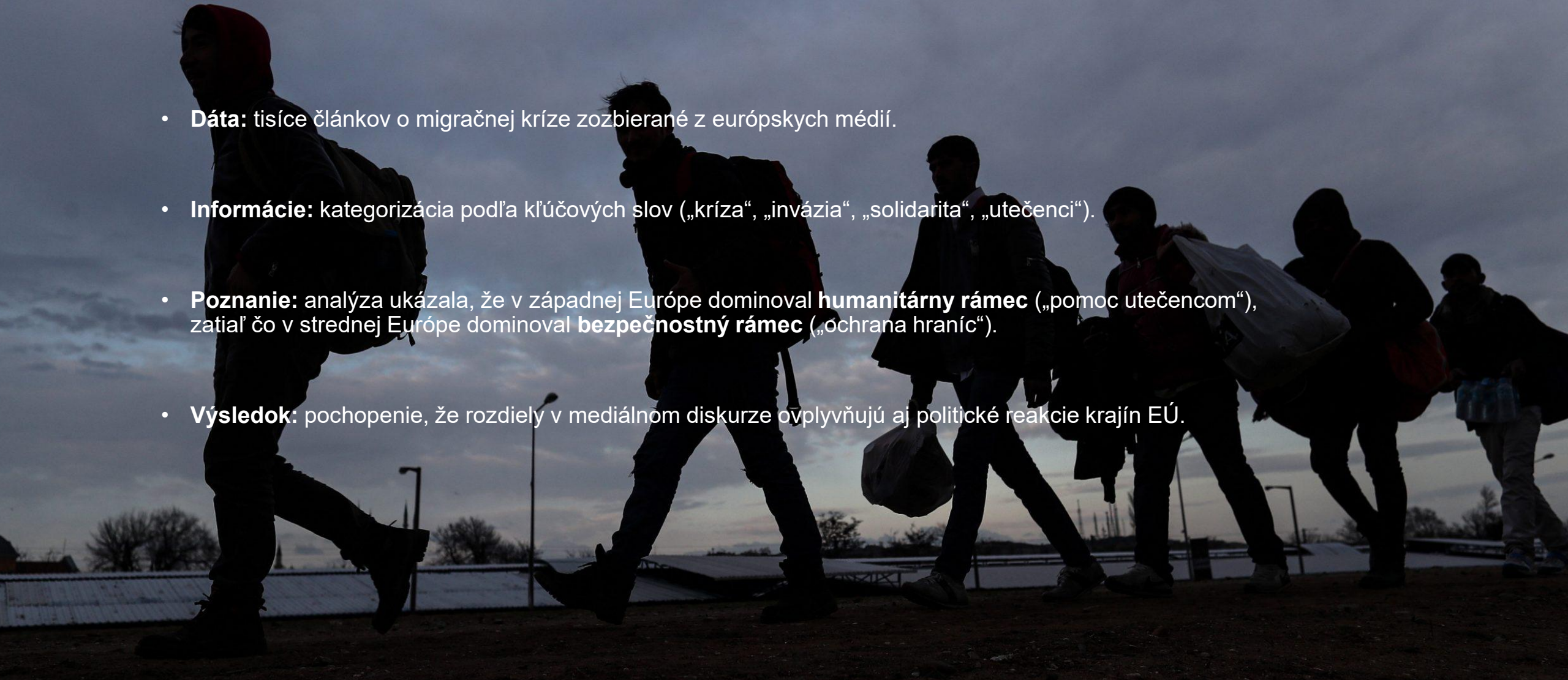
📰 | Published 2016

- **Dáta:** milióny „like“, zdieľaní a osobnostných kvízov na Facebooku.
- **Informácie:** profilovanie voličov podľa záujmov, demografie, psychológie (napr. vysoká neurotizácia = väčšia citlivosť na hrozby).
- **Poznanie:** identifikácia segmentov voličov, ktorých je možné presvedčiť cez ciele rámčované politické posolstvá.
- **Výsledok:** personalizovaná politická reklama → ukázala, že dáta bez kontextu sú len šum, ale s interpretáciou sa menia na nástroj ovplyvňovania volieb.

MIGRÁCIA A EURÓPSKE MEDIÁLNE DISKURZY (2015)

- **Dáta:** tisíce článkov o migračnej kríze zozbierané z európskych médií.
- **Informácie:** kategorizácia podľa kľúčových slov („kríza“, „invázia“, „solidarita“, „utečenci“).
- **Poznanie:** analýza ukázala, že v západnej Európe dominoval **humanitárny rámec** („pomoc utečencom“), zatiaľ čo v strednej Európe dominoval **bezpečnostný rámec** („ochrana hraníc“).
- **Výsledok:** pochopenie, že rozdiely v mediálnom diskurze ovplyvňujú aj politické reakcie krajín EÚ.

VOJNA NA UKRAJINE (2022–) A RUSKÉ NARATÍVY

- **Dáta:** monitoring tisícov príspevkov na Telegram kanáloch, alternatívnych médiách a Twitteri.
- **Informácie:** detekcia najčastejších naratívov („denacifikácia“, „obrana proti NATO“, „ochrana tradičných hodnôt“).
- **Poznanie:** analýza sieťových štruktúr ukázala, že niekoľko kľúčových účtov (hubov) šírilo tieto naratívy do širšieho prostredia.
- **Výsledok:** lepšie pochopenie architektúry ruskej informačnej operácie → možnosť strategicky reagovať (napr. sankciami voči médiám RT a Sputnik).

OBSAHOVÁ ANALÝZA

- **Definovanie výskumnej otázky**
 - napr. „Ako slovenské médiá rámcovali tému migrácie počas volieb 2023?“
- **Výber vzorky**
 - 200 článkov z hlavných spravodajských webov (Denník N, SME, HN, Pravda, Hlavné správy).
- **Definovanie kódovacích kategórií**
 - „migranti ako hrozba“, „migranti ako humanitárny problém“, „migranti ako ekonomická téma“.
- **Kódovanie**
 - články sú manuálne alebo softvérovo označené podľa kategórií.
- **Kvantifikácia**
 - napr. 60 % článkov = „migranti ako hrozba“, 25 % = „humanitárny problém“, 15 % = „ekonomická téma“.
- **Interpretácia**
 - mediálny diskurz sa posúva k bezpečnostnému rámcu → môže ovplyvniť verejnú mienku a politické rozhodnutia.

DISKURZÍVNA ANALÝZA

- **Definovanie výskumného problému**
 - „Ako politici komunikujú tému suverenity v súvislosti s EÚ?“
- **Výber vzorky textov**
 - prejavy 5 politických lídrov (Fico, Pellegrini, Matovič, Korčok, Uhrík).
- **Jazyková analýza**
 - identifikácia metafor, opakovaných slov, polarizácií („Brusel diktuje“, „národná suverenita“ vs. „spoločná európska budúcnosť“).
- **Interpretácia významov**
 - u niektorých aktérov prevláda rámec „my vs. oni“ → Brusel ako hrozba; u iných rámec „spoločné riešenia“.
- **Výsledok**
 - diskurzívna analýza odhaľuje ideologické pozadie komunikácie, ktoré nie je viditeľné len pri počítaní kľúčových slov.

SIETĚOVÁ ANALÝZA

- **Výskumná otázka**
 - „Kto najviac šíril dezinformačné naratívy o NATO na Twitteri v roku 2022?“
- **Zber dát**
 - zozbieranie tweetov obsahujúcich hashtag #NATO, #StopNATO, #DefendRussia.
- **Mapovanie interakcií**
 - kto koho retweetoval, kto na koho reagoval.
- **Vytvorenie grafu siete**
 - uzly = účty, hrany = interakcie.
- **Identifikácia centier vplyvu**
 - výpočty centrality (degree, betweenness).
 - napr. 5 účtov generuje 70 % interakcií.
- **Interpretácia**
 - tieto účty sú jadrom informačnej operácie → cieľ pre fact-checking alebo strategickú komunikáciu.

Financované
Európskou úniou
NextGenerationEU

PLÁN [OBNOVY]

MINISTERSTVO
INVESTÍCIÍ, REGIONÁLNEHO ROZVOJA
A INFORMATIZÁCIE
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

KOMBINÁCIA (TRIANGULÁCIA)

- **Obsahová analýza**
 - zisťuje, aké naratívy sa objavujú (napr. „Západ = agresor“).
- **Diskurzívna analýza**
 - odhaľuje, ako sú tieto naratívy jazykovo a ideologicky rámcované („NATO ako okupant“, „obrana tradičných hodnôt“).
- **Sieťová analýza**
 - mapuje, kto tieto naratívy šíri (napr. Telegram kanály, konkrétni influenceri).
- **Výsledok**
 - komplexný obraz: čo sa hovorí, ako sa hovorí, kto to šíri.

